

УДК

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.25-58>

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ВВЕДЕННЯМ НОВОГО НОРМАТИВУ БАНКІВСЬКОЇ ЛІКВІДНОСТІ NSFR

PROBLEM SOLVING OF INVOLVEMENT THE LONG-TERM DEPOSITS FROM THE INDIVIDUALS ACCORDING TO INTRODUCTION THE NEW BANKING LIQUIDITY RATIO NSFR

Хома І.Б.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська політехніка»

Садовник С.С.

магістр,
Національний університет «Львівська політехніка»

Khoma Iryna

Doctor of Economics, Professor,
Professor, Department of Finance
Lviv Polytechnic National University

Sadovnyk Serhii

Master,
Lviv Polytechnic National University

Розглянуто проблему виконання норм ліквідності банками України згідно з вимогами НБУ. Досліджено, що пошук та залучення додаткових ресурсів в умовах жорсткої конкуренції у банківському секторі створює передумови для ефективного підходу фінансування банків. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) є важливою реформою Базельського комітету, що сприятиме стабілізації банківського сектору України. Новий норматив ліквідності здатен істотно вплинути на прибутковість та вимагати трансформаційних процесів у діяльності багатьох вітчизняних банків. Запровадження нового коефіцієнта є наступним кроком у реформі системи нормативів банківської ліквідності. NFS у парі з раніше запровадженим коефіцієнтом покриття ліквідності (LCR) створюють нову систему пруденційного нагляду за банківською ліквідністю. Запроваджений норматив (LCR), що встановлює мінімальний рівень ліквідності покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів упродовж 30 днів, є більш жорстким індикатором, ніж попередньо чинні нормативи Н4 та Н5, які були скасовані минулого року. Запровадження нових нормативів несе за собою певні проблеми у підходах до їх визначення та обрахунку. Необхідність у трансформаційних процесах банківського аналізу ставить банки перед проблемою перебудови внутрішнього контролю.

Ключові слова: нормативи банківської ліквідності; коефіцієнт чистого стабільного фінансування; банківський сектор; система банківського нагляду.

Рассмотрена проблема выполнения норм ликвидности банками Украины согласно требованиям НБУ. Исследовано, что поиск и привлечение дополнительных ресурсов в условиях жесткой конкуренции в банковском секторе создает предпосылки для эффективного подхода финансирования банков. Коэффициент чистого стабильного финансирования (NSFR) является важной реформой Базельского комитета, что повлияет на стабилизацию банковского сектора Украины. Новый норматив ликвидности способен кардинально повлиять на прибыльность и требовать трансформационных процессов в деятельности многих отечественных банков. Введение нового коэффициента является следующим шагом в реформе системы нормативов банковской ликвидности. NSFR в паре с ранее введенным коэффициентом покрытия ликвидности (LCR) создадут новую систему пруденционного надзора за банковской ликвидностью.

Введенный норматив (LCR), который устанавливает минимальный уровень ликвидности покрытия чистого ожидаемого оттока денежных средств в течение 30 дней, является более жестким индикатором, чем ранее действующие нормативы H4 и H5, которые были ликвидированы в прошлом году. Введение новых нормативов несет за собой конкретные проблемы в подходах к их определению и расчету. Необходимость в трансформационных процессах банковского анализа ставит банки перед проблемой перестройки внутреннего контроля.

Ключевые слова: нормативы банковской ликвидности; коэффициент чистого стабильного финансирования; банковский сектор; система банковского надзора, коэффициент покрытия ликвидности.

The problem of adhere liquidity norms is considered by Ukrainian banks with NBU requirements. It has already been proven that the search and attraction of additional resources in the face of hard competition in banking sector create prerequisites for an effective approach to financing banks. Net Stable Financing Ratio (NSFR) is an important reform of Basel Committee, which will help stabilize Ukraine banking sector. The new liquidity ratio can significantly affect profitability and require transformation processes in activities of many Ukrainian banks. The introduction of new ratio is the next step in the reform of banking liquidity norms system. NSFR together with previously implemented Liquidity Coverage Ratio (LCR) will create new banking liquidity prudential supervision system. The introduced standard (LCR), which sets the minimum liquidity level for covering the net expected cash outflow for 30 days, is a more strict indicator than previous standards H4 and H5, which were canceled last year. The introduction of new standards entails certain problems in the approaches to their definition and calculation. The need for transformational processes of banking analysis poses a challenge for banks to restructure internal controls. Changes in the settings of information systems will require additional time and resources when all banking institutions will take the responsibility. Most of market participants will have to change their product policies, as well as the priority of attracting financial resources in order to achieve normative values. There is an important issue of the transition period, when the NSFR will be calculated together with the current indicator H6. Test calculations, which are planned to be carried out before the end of 2020, will determine the initial value and the transition period for the introduction of NSFR in Ukraine. Banks will have to comply with NSFR standard for all currencies as a whole, as well as provide in national currency and a group of foreign currencies. The main goal of NSFR is to reduce one of the systemic risks to financial stability associated with the short-term funding of banks. The norm should also balance the assets and liabilities of banks by maturity and stimulate the attraction of long-term deposits.

Key words: Net Stable Financing Ratio, Liquidity Coverage Ratio, Ukraine banking sector, market participants, short-term funding of banks.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Фінансова криза минулих років показала недоліки у регулюванні та наглядових процесах світових банків. Відсутність забезпечення досить ліквідними активами призвела до труднощів адекватного і повного фондування банківських установ, незважаючи на достатній рівень капіталу. Тривалий час регулювання ліквідності українських банків здійснюється на підставі Постанови № 368 «Про затвердження інструкції регулювання банків в Україні» [1]. Згідно з цим документом, основними нормативами є: норматив миттєвої ліквідності (H4), норматив поточної ліквідності (H5), норматив короткострокової ліквідності (H6). Наведені показники не змінювалися протягом багатьох років, що є недопустимим фактором, враховуючи трансформаційні та інтеграційні процеси банківської системи. Протягом цього часу банки поступово почали пристосовуватися до вимог регулятора і проводити свою діяльність таким чином, щоб відповідати цим вимогам. Найбільш яскраво це спостерігається у депозитній діяльності багатьох банків, які з метою покращення свого показника короткострокової ліквідності (H6) стали формувати продуктивні пропозиції, які дають змогу з більшою ймовірністю залучати кошти фізичних осіб на період від 6 місяців до

одного року. Навіть великі українські банки з іноземним капіталом пропонують своїм клієнтам виключно розміщення коштів до одного року. Це зумовлено потребою фінансуватися «короткими» коштами, які є вигідними для банків.

Основною метою коефіцієнта NSFR є сприяння зниженню системного ризику, пов'язаного з короткостроковістю фінансування, а також він повинен збалансувати активи та пасиви банків за строками їх погашення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спираються автори. Міжнародний стандарт банківської ліквідності NSFR належить до передових інструментів управління ризиком банківської ліквідності. Його принципи були опубліковані Базельським Комітетом у 2008 році [2]. Суть запропонованих принципів полягає у тому, щоб керівництво банківських установ приділяло більше уваги управлінню ризиками ліквідності та моніторило належність виконання поданих рекомендацій.

На додаток до цих принципів комітетом було розроблено мінімальні стандарти для фінансування ліквідності, щоби сприяти досягненню короткострокової ліквідності та досягати стійкості установ протягом тривалого періоду часу [3]. Дослідження показали, що необхідністю цього є отримання позитивного результату із залучен-

ням високоліквідних активів для нейтралізації можливих ризиків протягом короткого періоду часу до одного місяця та протягом більш тривалого часового відрізка.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Невирішеним залишається питання щодо зміни продуктової стратегії банку для виконання вимог нових нормативів ліквідності.

Формування цілей статті (**постановка завдання**). Основним завданням статті є розкриття необхідності змін у політиці фондування українських банків із метою досягнення нормативних значень нового показника ліквідності NSFR.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Новий норматив NSFR упроваджено постановою Правління НБУ від 24 грудня 2019 року № 158 «Про запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)» [4] та рішенням Правління НБУ № 1001-рш «Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)» [5]. NSFR визначає мінімальний рівень ліквідності банку стратегічно на один рік та розраховується як відношення обсягу наявного стабільного фінансування до обсягу необхідного стабільного фінансування з урахуванням коригуючих коефіцієнтів.

Від початку 2021 року коефіцієнт NSFR стане обов'язковим до виконання. Спочатку він буде застосовуватися одночасно з нормативом короткострокової ліквідності (Н6), після чого останній буде скасовано [6].

Зараз банки, які мають низький рівень коефіцієнта короткострокової ліквідності Н6, націлені на залучення коштів тривалістю до одного року. Це безпосередньо впливає на депозитну політику і розмір процентних ставок. Установи зацікавлені у залученні коштів фізичних осіб на терміни 6–12 місяців. Багато банків взагалі не пропонують депозитних продуктів на термін вище року, адже немає достатніх стимулів для залучення довгострокових вкладів.

Для прикладу візьмемо три українських банки, що входять до десяти найбільших банків України та мають наявний регулятивний капітал

більше 1 000 000 000 грн., проте показник короткострокової ліквідності цих банків становить менше 100 %, що забезпечує незначне перевищення мінімального у 60% (див. табл. 1).

Наведені для прикладу банки мають різну форму власності капіталу (державна, комерційна, іноземна). Це дає змогу зрозуміти, що поведінка фінансових установ у плані власного фондування є подібною. Враховуючи той факт, що фінансування банків здебільшого відбувається за рахунок коштів фізичних осіб (див. табл. 2), можна зробити висновок, що для коригування показника короткострокової ліквідності банку потрібно залучати переважно кошти на термін до одного року і проводити таку продуктово політику, щоб досягти цього результату.

Депозитні продукти для приватних клієнтів, що пропонують три наведених банки, збережені саме на кумуляцію вкладів терміном від 6 до 12 місяців. Станом на 20.02.2020 року депозитні калькулятори АТ «Ощадбанк» [7] та АТ «Райффайзен Банк Аваль» [8] дають змогу клієнтові розрахувати дохідність розміщених коштів тільки до одного року.

На сайті АБ «Укргазбанк» простежується чітка тенденція депозитних ставок у гривні, які залежать від терміну розміщення коштів. Найбільші ставки пропонуються банком на депозитні програми 6–9, 9–12, 12–18 місяців і залежно від класу продукту коливаються в межах 11%. Розміщення коштів на тих же самих умовах, але на період більше 18 місяців принесе в середньому на 2% менше річного доходу.

Згідно з методикою розрахунку нового коефіцієнта NSFR [5] кошти фізичних осіб у формулі:

$$NSFR = \frac{\text{обсяг наявного стабільного фінансування (ASF)}}{\text{обсяг необхідного стабільного фінансування (RSF)} - \text{НКР}}$$

враховуються з коригуючими коефіцієнтами, де НКР – величина непокритого кредитного ризику. Якщо кошти розміщені терміном більше року, то значення коефіцієнта такого показника становить 100%, а вклади до трьох місяців мають вагу лише у 55%. Це змусить банки переглянути структуру власних депозитних портфелів і відповідно здійснювати пошук можливостей для їх коригування і перебудови.

Таблиця 1

Значення нормативів Н1 та Н6 трьох українських банків станом на 01.02.2020 року [6]

Назва банку	Н1, тис.грн.	Н6, %
АТ «Ощадбанк»	13 137 524	82,00
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	11 276 761	85,55
АБ «УКРГАЗБАНК»	7 452 612	87,21

Таблиця 2

Структура вкладів українських банків станом на 01.02.2020 року [6]

Кошти суб'єктів господарювання	521 867 млн грн.
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	570 859 млн грн.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, система банківського нагляду за останні декілька років почала активний процес трансформації і перебудови. Застарілі нормативи ліквідності, що давно втратили свою актуальність і не мають достатньої ефективності для проведення адекватного пруденційного нагляду, починають скасовуватися, і на заміну їм приходять нові. Введений у 2018 році показник LCR та ще не активний NSFR показують якісні зміни у системі ризик-менеджменту банків згідно з вимогами Базельського Комітету.

Для забезпечення достатнього рівня ліквідності за новими стандартами банки повинні змінити підхід до пошуку та розміщення коштів фінансування. Натепер політика залучення коштів фізичних осіб спрямована на нетривалий період використання. Це, з одного боку, дає змогу забезпечити позитивний результат покриття на короткій дистанції, а з іншого – від цього може бути недостатньою ліквідністю у довгостроковій перспективі, за умови, що

недостача також є і за іншими джерелами фінансування.

Після відміни показника короткострокової ліквідності Н6, який буде повноцінно замінений на показник NSFR, перед банківськими фінансовими установами постає питання актуальності наявних продуктивних програм за депозитами приватних клієнтів. Актуальність наявних процентних ставок за депозитними продуктами ставиться під сумнів, і їх перегляду у найближчому часі варто очікувати від більшості гравців банківського сектору економіки.

Останнім часом наявна чітка тенденція до зміни облікової процентної ставки НБУ у бік зменшення. Згодом перед банками виникне питання вибору стратегії залучення коштів фізичних осіб. З одного боку, необхідність виконання показника NSFR буде вимагати збільшення кількості довготривалих депозитних вкладів, а з іншого – перспективи нижчої облікової ставки будуть відлякувати від необхідності у «довгих» коштах і можливої перспективи з часом отримати ці кошти за меншу плату.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Правління НБУ № 368 від 28.08.2001. URL: www.bank.gov.ua/doccatalog/document (дата звернення: 21.02.2020).
2. Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision– 2008. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs144.htm> (дата звернення: 21.02.2020).
3. Павлюк О. О. NSFR як важлива складова частина передового міжнародного стандарту ліквідності / О. О. Павлюк // Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 13(1). С. 13–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_13%281%29_5 (дата звернення: 21.02.2020).
4. Про запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR): Постанова Правління НБУ від 24 грудня 2019 року № 158. URL: https://bank.gov.ua/legislation/Resolution_24122019_158 (дата звернення: 21.02.2020).
5. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR): Рішення Правління НБУ № 1001-рш від 24 грудня 2019 року. URL: https://bank.gov.ua/legislation/Decision_24122019_1001-rsh (дата звернення: 21.02.2020).
6. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2020).
7. АТ «Ощадбанк». Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.oschadbank.ua/ua/private/deposit> (дата звернення: 22.02.2020).
8. АТ «Райффайзен Банк Аваль». Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.aval.ua/privatnim-osobam/depoziti/depozitni-programi> (дата звернення: 22.02.2020).
9. АБ «Укргазбанк». Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.ukrgasbank.com/private/deposits/> (дата звернення: 22.02.2020).

REFERENCES:

1. About approval of the Instruction on the procedure for regulating the activity of banks in Ukraine: Resolution of the Board of the NBU № 368 of 28.08.2001. Available at: www.bank.gov.ua/doccatalog/document (accessed: 21.02.2020).
2. Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision– 2008. Available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs144.htm> (accessed 21.02.2020).
3. Pavlyuk O. O. NSFR as an important component of the advanced international liquidity standard / O.A. Pavlyuk // Black Sea Economic Studies. – 2017. № 13 (1). P. 13–16. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_13%281%29_5 (accessed 21.02.2020).
4. About the introduction of the Net Stable Funding Ratio (NSFR): NBU Board of Directors Decree No. 158 of December 24, 2019. Available at: https://bank.gov.ua/legislation/Resolution_24122019_158 (accessed 21.02.2020).

5. About Approval of the Methodology for Calculating the Net Stable Funding Ratio (NSFR): Decision of the NBU Board No. 1001-rsh of December 24, 2019. Available at: https://bank.gov.ua/legislation/Decision_24122019_1001-rsh (accessed: 21.02.2020).

6. National Bank of Ukraine. The official website. URL: <https://bank.gov.ua> (accessed: 22.02.2020).

7. JSC "Oschadbank". Official Online Representations. Available at: <https://www.oschadbank.com/private/deposit> (accessed: 22.02.2020).

8. JSC "Raiffeisen Bank Aval". The official website. Available at: <https://www.aval.ua/private-personals/deposits/depository-programs> (accessed: 22.02.2020).

9. JSB "Ukrgasbank". The official website. Available at: <https://www.ukrgasbank.com/private/deposits/> (accessed: 22.02.2020).